

Recep Maraşlı: 6-7 Eylül Olayları: Türkiye'nin Kristal Gecesi

Posted on 01/09/2014

Beyoğlu İstiklâl caddesinde Türk bayrağı asarak önlem almış olanların dışında ve daha önce tertipçiler tarafından işaretlenmiş tüm dükkanlar yerle bir edilmişti. Örgütlenmiş ve kışkırtılmış çapulcu kalabalıklar tarafından Taksim, Arnavutköy, Ortaköy, Karaköy, Eminönü, Sirkeci, Gedikpaşa, Çarşıkapı, Kumkapı ve Bakırköy de aralarında olmak üzere 52 yerde birden aynı anda çıkarılan yangınlarla tarihi, ulusal, kültürel ve sanat varlıkları bir gecede yakılıp kül edildi; yıkıldı, yağmalandı. İstiklal caddesi baştan ayağı tek bir dükkan kalmamacasına yağmalanmıştı. Yollar boydan boya kırılıp dökülmüş, parça parça edilmiş eşyalarla doluydu. Ellere kazma, kürek, balyoz ne bulmuşsa kırılıp dökülecek Rum, Ermeni evi, işyeri arayan grupları şehrin dört bir yanında sabaha kadar terör estirdi. Tünel'deki Embros, Apoyevmatini, Tahidromos gibi Rumca yayın yapan gazetelerin idarehaneleri; Patrik'in Tarabya'daki evi ateşe verildi. Rum ve Ermeni hastanelerine bile saldırılarak yangınlar çıkarılmış, gayri Müslim mezarlıkları açılarak cesetler sokaklarda sürünür olmuştu.

Tamamen bilinçli, öngörülü ve planlı olarak tezgahlanan 6-7 Eylül olayları, Cumhuriyetçin vitrininde duran büyük şehirlerdeki etnik unsurlarının da son bir hamleyle yok edilmeleri girişimiydi. Devlet, bu politikasını hem o günlerde sürdürülmekte olan Kıbrıs görüşmelerinde bir şantaj, hem de İstanbul ve İzmir'in kadim halklarından kurtulma için bir fırsat olarak kullandı. Olayları "Komünist tahriki" diye sunmakla da dış tepkileri önlemeye çalıştığı gibi ve sosyalistlere yeni saldırı bahanesi yaratarak bir taşla bir kaç kuş vurmaya çalıştı. Bu olaylar tüm sonuçlarıyla TC'nin temel devlet politikalarına hizmet etti. Öyle ki 1960 darbesinde DP Hükümetinin yargılanmasında bile işe yaradı..

Saldırıları, Atatürk'ün Selanik'te doğduğu eve Yunanlılarca bir bomba atıldığı haberinin 6 Eylül günü saat 13 ajansında radyodan okunması ve bu haberin "İstanbul Ekspres" adlı akşam gazetesinin saat 16-17 arasında yaptığı 2. baskısında[460] duyurulmasıyla "start" almış oldu. İstanbul Ekspres, MİT mensubu Mithat Perin'in çıkardığı DP yanlısı bir gazetedir.

Beyoğlu İstiklâl caddesinde Türk bayrağı asarak önlem almış olanların dışında ve daha önce tertipçiler tarafından işaretlenmiş tüm dükkanlar yerle bir edilmişti. Örgütlendirilmiş ve kışkırtılmış çapulcu kalabalıklar tarafından Taksim, Arnavutköy, Ortaköy, Karaköy, Eminönü, Sirkeci, Gedikpaşa, Çarşıkapı, Kumkapı ve Bakırköy de aralarında olmak üzere 52 yerde birden aynı anda çıkarılan yangınlarla tarihi, ulusal, kültürel ve sanat varlıkları bir gecede yakılıp kül edildi; yıkıldı, yağmalandı. İstiklal caddesi baştan ayağı tek bir dükkan kalmamacasına yağmalanmıştı. Yollar boydan boya kırılıp dökülmüş, parça parça edilmiş eşyalarla doluydu. Ellere kazma, kürek, balyoz ne bulmuşsa kırılıp dökülecek Rum, Ermeni evi, işyeri arayan grupları şehrin dört bir yanında sabaha kadar terör estirdi. Tünel'deki Embros, Apoyevmatini, Tahidromos gibi Rumca yayın yapan gazetelerin idarehaneleri; Patrik'in Tarabya'daki evi ateşe verildi. Rum ve Ermeni hastanelerine bile saldırılarak yangınlar çıkarılmış, gayri Müslim mezarlıkları açılarak cesetler sokaklarda sürünür olmuştu.

Milli Eğitim Bakanlığının resmi verilerine göre, İstanbul'da ilk, orta ve lise derecesinde 32 Rum ve 8 Ermeni okulu tahrip edilmişti. İstanbul'da 74 kilise vardı. 70'i aynı zamanda yakılıp yıkılmıştı. Kiliseler dışında bir Havra, 8 Ayazma, 2 Manastır, 3 bin 584'ü Rumlara diğeri Ermeni ve Musevilere ait 5 bin 538 gayrimenkul tamamen yakıldı.

İzmir'de Yunan konsoloslugu ile Fuardaki Yunan pavyonu ve Yunan kilisesi tamamen yakıldı, sahildeki iki Rum motoru batırıldı.

Ankara'da ve diğere bazı taşra kentlerinde ise her nasılsa kalmış olan Rum ve Ermenilerin

kilise ve işyerleri de bu kıyımdan nasiplerini aldılar. Asıl büyük yıkımın yaşandığı İstanbul ise tarihinin en büyük toplumsal felaketlerinden birini yaşamaktaydı.

15 Ekim 1955 tarihi itibarıyla 4 bin 333 kişinin toplam 69 milyon 578 bin 744 TL zarar gördüğü beyan edilmişti.[461] Oysa bu rakamın gerçeğin çok küçük bir kısmı olduğu kolaylıkla anlaşılabilir. Bir tek kilisede bile tahrip edilip yağmalanan antika sanat eserlerinin değeri bile bu kadar edebilir. Gazeteci Haşim Akman'ın dediği gibi "Tahrip edilen malların değeri gerçekten de inanılmaz boyutlardaydı. Ama İstanbul'un 500 yıllık çok kültürlü yapısına düşen bomba, hiç bir şeyle kıyaslanamayacak ölçüdeydi." [462]

O sıralarda DP İstanbul milletvekili olan Aleksandros Haçopulos, TBMM'de yaptığı konuşmada Polisin tahrip ve yağma yapanları koruduğuna , örnekler verirken Büyük Ada'ya polisin gözleri önünde kayıklarla gelen 200-300 civarında kişinin Rum ev ve işyerlerini tahrip ettikten sonra yine polisin gözleri önünde elleri kollarını sallayarak Adayı terk ettiklerini belirtmektedir. Kendi evi de saldırıya uğrayan Haçopulos olayı şöyle anlatmaktadır.

".. Evimin yanında polis karakolu bulunmaktadır. Bizi tanırlar, anne ve babamı bilirler. Tahripçiler evin içine giriyor, ev tamamıyla tahrip ediliyor ve evimin önünde duran silahlı jandarmalar hiç müdahale etmiyor. Bu hadisede diyebilirim ki evim değil, tahripçiler muhafaza edilmiştir. Babam ve annem 80 yaşındadır. Yataktan aşağı atılmış ve gece yarısı, yatakları dahil Her şeyleri tahrip edilmiştir. Başbakanlık Müsteşarı Salih Korur evimin halini gözleriyle görmüştür. ...

Sarf ettikleri cümleler de şunlardır; kırın, yıkın, mebusun evini. Bedavadan para alıyor." [463]

Bir iktidar partisi milletvekilinin evinin, yaşlı ana-babasının jandarma ve polisin gözleri önünde gece yarısı saldırıya uğraması, diğer insanların ne gibi bir şiddet ve kıyıcılıkla karşı

karşıya kalmış olduklarını çarpıcı biçimde ortaya koymaktadır.

Bir başka tanıklık 6-7 Eylül olaylarındaki Kontrgerilla tertipleyciliğine sivil bir gözlem getirmektedir. Evini yağmalanmaktan Türk bayrağı çekerek ve Türk'müş gibi davranarak kurtaran Sarkis Varbed anlatıyor :

“Gece saat bir. Köşe başında düdük sesi duyuldu. Bir de baktık bir subay. Yanlarında askerler. Yağmacılar kaçmaya başladı, kimin elinde bir makine, kiminin koltuğunda bir halı, gardiropolar kırılmış, buzdolapları sokağa atılmış. Yığın yığın kırık dökük eşya bütün sokağı kaplamış. Elimde kahve fincanı var. Bir subay geldi. ‘Kahvenin tadını çıkaracak yeri ve zamanı çok iyi seçmişsin. Her Türk sizin gibi olmalı. Ama artık kahvenizi içerde için, çünkü askeriye bu işe müdahale etti’ dedi. Tabii dedim, “Türk subayına saygımız sonsuz.” [464]

Fener Patrikhanesi Saint Sinod Meclisini adına Başbakan Adnan Menderes’e 15 Eylül 1955 günü bir mektup gönderen Ortodoks Rum Patriği Athenegoras olayları şöyle anlatmaktadır;

“Muayyen bir program ve plan mucibince teşkilatlandırılmış bir sevk ve idare tahtında hazırlanmış bulunan halk kitleleri şehrin muhtelif noktalarında gece vakti ve aynı zamanda ve bir emirle hareket ederek emirlerine amade her türlü vesaiti nakliye ve her türlü tahrip edici alet ile, asayiş muhafazaya memur olanların gözleri önünde, dehşet verici savletle ırkımıza karşı tecavüze girmişlerdir. Asırların emaneti, insaniyetin malı ve bütün memleketimizin medârı iftiharını olan medeniyetin eserleri tahrip edilmiştir. Adedi 80’i bulan kilise ve ibadehânelerimizin 70’i müthiş tahribata mâruz kalmış, kısmı âzamı ateşe verilmiştir. Mukaddes kilise eşyası ve evâni tahrip edilmiştir. Kıymeti biçilmez tarihi sanat eserlerimiz tahrip edilmiştir. İbadethanemizin mukaddesatı utandırıcı bir şekilde kirletilmiş, talan ve yağma edilmiştir. İstimzar ve yağma her tarafta sürdürülmüştür.

Patrikhanelerdeki de dahil olmak üzere ölümlerin mezarları açılmış, henüz defnedilen ölümler parçalanmıştır. Ölümlerin kemikleri istirahatgahlarından çıkarılarak etrafa atılmış ve ateşe verilmiştir. Her tarafta ruhaniler aranmış, bulunanlara işkence edilmiş, ölümle tehdit

olunmuş, hatta bir tanesinin canına kıyılmıştır.”[465]

Çok sonraları resmi kayıtlarda 3 ölü 30’da yaralı olduğu açıklandı. Basın üzerindeki resmi ve gayri resmi sansür, mezarların açılıp ölülerin bile caddelerde sürüklendiği bu olaylarda gerçek insan kaybının verilmediğini gösteriyor Buna rağmen birçok gazete “bazı küstahların linç edildiğini” yazmaktaydılar.

Nitekim Yelda; İstanbul İHD Şubesinin “Utandıran Tarih” isimli fotoğraf sergisinin açılış kokteylinde gazeteci Hıfzı Topuz’un o yıllardaki sansürü anlatırken; “6-7 Eylül tahribatı ile ilgili resim yayınlamak yasaktır; Zarar görenlerin istekleri, talepleri şeklinde haber yazılamaz; Beşiktaş’ta çuval içinde üç yanan insan bulunmuştur, bunun haberinin yapılması yasaktır; vb” gibi yasaklamalarla karşılaşmış olduklarını yazmaktadır.[466]

6-7 Eylül olaylarındaki gözle görülür ilke, tüm görgü tanıklarının da belirttikleri üzere polislerin ve saldırganların “Cana bir şey gelmeyecek, yalnızca kırılıp dökülecek” demeleridir. Bu da hedefin ve yöntemin dikkatlice seçildiğini göstermektedir.

7 Eylül günü İstanbul, Ankara ve İzmir’e Sıkıyönetim ilan edildi. “Örfi İdare Kumandanlığına” 3. Ordu müfettişi Korgeneral Nurettin Aknoz atanmıştı. 10 Eylül’de Sıkıyönetim Mahkemeleri çalışmaya başladı ve haklarında soruşturma açılan 3 generale işten el çektirildi.[467]

Sıkıyönetim ilanı görüşmelerinde “güvenlik kuvvetlerinin zafiyeti ve vaktinde önlem almaması” konusundaki eleştirileri cevaplayan Başbakan Yardımcısı Fuad Köprülü, “..bu hadiseden Hükümet önceden haberdardı. Ona göre bazı tertibat da almıştı. Fakat hadisenin günü ve saati belli değildi.” diye savunma yapar. Ancak onun “haberimiz vardı” deyişi, işi “komünistlerin yapacağını biliyorduk, ama gününü saatini bilmiyorduk. Bombalama olayı da vesile oldu” gibi devlet senaryosuna uygun bir açıklamadan ibarettir..

Olay kitlesel bir şiddet gösterisi ve yıkım olarak tezgahlanmışken, sonuçlarından bir başka türlü de yararlanmak için DP Hükümeti, “İstanbul’un ve esas olarak memleketin esas itibarı ile bir komünist tertip ve tahriki ile ağır bir darbeye maruz kaldığı..” yolunda alelacele bir bildiri hazırlayarak sorumluluğu hiç ilgisi olmadığı halde dönemin ünlü solcu ve komünistlerinin sırtına yıkmaya çalıştı.

Sıkıyönetim yargılamalarında olayın sanıkları olarak Aziz Nesin, Hasan İzzettin Dinamo, Dr. Müeyyet ve Can Boratav, Dr. Hulusi Dosdoğru, Dr. Nihat Sargın, Kemal Tahir, Asım Bezirci, Faik Muzaffer Amaç, Aslan Kaynardağ, İlhan Berktaş[468] gibi isimleri görmek oldukça dramatiktir.

Sorumluluğu komünistlere yıkmaya işi o kadar acemice tezgahlanmıştı ki, olaydan 6 ay önce ölmüş biri ile o anda doğuda askerliğini yapmakta olan bir başkası da sanık olarak gösterilmişti. Aylarca Harbiye hücrelerinde tutulan sanıklar Sıkıyönetim Mahkemesinde yargılandıktan sonra beraat ettiler.

Fakat daha da dramatik olanı gerçekten ilgileri olmadığı halde Türk Sol’unun 6-7 Eylül olaylarına bakışıdır. İşin altındaki devlet provokasyonunu, ırkçılık ve şovenizmi göremeyen Türk Sol’u olaylarda “bir halk hareketi, başkaldırı” keşfetmeye çalışmıştır.

Yelda, olayların tanığı olma sıfatıyla İHD İstanbul Şubesi’nde “Utandıran Tarih” isimli sergiye çağırdıkları eski TKP’li Metin İlkin’in “6-7 Eylül’ü milli bir hareket olarak görmediğini”, “olaylarda göze çarpan bir şey vardı, o da servet düşmanlığı. Bu servet düşmanlığı da çok doğal bir şey” dediğini aktarıyor.[469]

Ben de kendisiyle bir görüşme yaptığımda eski KKE’li ve anti-faşist Yunan direnişçilerinden Manolis Glezos’dan benzer bir anekdot dinlemiştim. 1960 yılında Atina’da toplanan Komünist Partileri konferansına, TKP delegasyonundan katılan bir “Türk yoldaş”ın (muhtemelen Mihri Belli) 6-7 Eylül olaylarını, “Yoldaş bu, Türk emekçilerin Rum ve Ermeni

burjuvazisine karşı bir isyanıdır.” diye yorumladığını üzüntüyle aktarıyordu.

“Atatürk’ün evinin bombalanması” olayının Türk devletinin tertiplelediği bir provokasyon olduğu Yunan makamlarınca o günlerde ortaya çıkarılmıştı. Olayla ilgili olarak Selanik Hukuk Fakültesi’nde burslu öğrenci olarak okuyan ve bir Türk ajanı olan Oktay Engin’in ve Selanik Başkonsolosluğu Kavası Hasan Uçar yakalanmışlardı. Konsolosluk yetkilileri dokunulmazlıkları olduğu için yargılanamazken, Uçar ve Engin süre tutuklu kaldıktan sonra tahliye edildiler.15.6.1956 tarihinde tahliye olan Engin Türkiye’ye kaçarak Yunan tabiiyetinde olmasına rağmen Bakanlar Kurulu kararı ile vatandaşlığa alınmış kendisine pek çok olanak sağlanarak korunmuştu. Engin ve Uçar, gıyaplarında Yunan Mahkemelerince iki-üç yıllık cezalar almışlardı.

1960 Darbesinden sonra yapılan “Yassıada Duruşmaları”nda olay devletin resmi makamlarınca da doğrulanmıştır. 6-7 Eylül olaylarının başlamasına “bahane” olarak kullanılan, Selanik’te “Atatürk’ün Evinin bombalanması işinin Selanik Başkonsolosu M. Ali Balin, Yardımcısı M. Ali Tetikalp tarafından Dışişleri Bakanlığının da bilgisi içinde örgütlendiği; kavas Hasan Uçar ile Oktay Engin’in eylemi birlikte gerçekleştirdikleri; Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Başbakan Adnan Menderes, Dışişleri Bakanı F.Rüştü Zorlu, İçişleri Bakanı Namık Gedik’in 6-7 Eylül olaylarını yaratmak amacıyla bu tertibin içinde oldukları iddiası ile 11 kişi hakkında dava açılmıştır.[470]

6/7 Eylül olaylarının tıpkı ‘koyun” gibi her şeyinden yararlanan bir olay olduğu için, bombalama olayı da dahil 6/7 Eylül hadiselerinden dolayı devrik DP hükümetinin de ayrıca yargılanması da ilginçtir. Olanlardan iyice teşhir olan TC devletini aklamak ve sorumluluğu sadece devrik DP Hükümetine yıkmak için yapılan yargılamalarda, duruşmalar ilerledikçe devletin perde arkasındaki gücünün teşhir olma endişesi ile bu dosya Yüksek Adalet Divanı, tarafından 5.1.1961 tarihinde kapatılarak, sanıklar hakkındaki dava geri alındı. “Bebek, Köpek, Metres” davalarıyla işleri sulandırılmaya devam edildi.

Oysa olayların sadece “hükümet provokasyonu” olmayıp daha kapsamlı bir Genelkurmay hazırlığı ve devlet politikasının ürünü olduğunu 30 yıl sonra bir Türk generalinin itirafı ile “Özel Harp Dairesi” adına sahiplenilmiştir. Bomba provokasyonunun sadece hükümetin işi olmayıp devlete ait olduğunun maddi kanıtlarından biri de, yaptığı işe “kahramanlık” olarak sahiplenilen bombacı Oktay Engin daha sonra devlet kademelerinde hızla ilerleyerek 1992’de Nevşehir Valiliğine kadar gelmesidir. Şimdilerde ise Emniyet Genel Müdürlüğü Planlama Daire Başkanı !

Olay günlerinde TBMM’den “Hemen hemen bütün evlere girenler şu cümleyi kullanmışlardır; “Korkmayın sizi asıp kesecek değiliz. Buna dair emir vardır. Yalnızca evlerinizi tahrip edeceğiz.” Bu emri verenler vardır. Kimlerdir. Bu iş hangi teşkilatın mahsulüdür?”[471] sorusunu soran ve “Sayın arkadaşlarım teşkilat tertipliydi. Muazzamdı.” tespitini yapan Haçopulos’a yanıt 37 yıl sonra Emekli Orgeneral Sabri Yirmibeşoğlu’ndan gelmiştir.

Olayların “Türk Gladiosu” olarak tabir edilen “(Ö.H.D) Özel Harp Dairesi ”nin “muhteşem bir örgütlenmesi” olduğunu övünerek itiraf eden General Yirmibeşoğlu, gazeteci Fatih Güllapoğlu’na şunları anlatmaktadır;

“Bak ben sana bir örnek daha vereyim. 1974’deki Kıbrıs Harekâtı. Eğer Ö.H.D. olmasaydı, o harekât, yani iki harekât da o kadar başarılı olabilir miydi?

Harekât başlamadan önce Özel Harp Dairesi devredeydi. Adaya, bankacı, gazeteci, memur görüntüsü altında Özel Harp Dairesi elemanları gönderildi ve bu arkadaşlarımız, adadaki sivil direnişi örgütlediler, halkı bilinçlendirdiler. Silahları 10 tonluk küçük teknelerle adaya soktular.

Sonra 6-7 Eylül olaylarını ele al.

-Pardon Paşam anlamadım. 6-7 Eylül olayları mı?

-Tabii. 6-7 Eylül de, bir Özel Harp işiydi, Ve muhteşem bir örgütlenmeydi. Amaca da ulaştı...(Paşam bunları söylerken benden de soğuk terler boşanıyordu). Sorarım size, bu muhteşem bir örgütlenme değil miydi?

-E, evet Paşam!"[472]

Generalin 6-7 Eylül olaylarını 1974'de Kıbrıs'ın İşgali hazırlıkları anlatırken hatırlaması rastlantı değildir. Çünkü 6-7 Eylül olayları ile "Kıbrıs Sorunu" arasında görülenin dışında çok daha yakın bir bağlantı vardır. General Yirmibeşoğlu'nun bahsettiği "Özal Harp Dairesi"nin Kıbrıs'taki örgütlenmelerinin başlangıç tarihi de 1955'e dayanır. Kıbrıs Türkleri içinde "Volkan", "9 Eylül" gibi kontrgerilla örgütleri bu tarihlerde örgütlenmiş, 1958 yılında ise bizzat Türk Generallerinin örgütlediği "Kıbrıs Türk Mukavemet Teşkilatı" adıyla merkezileştirilmişlerdi. 1974 işgaline kadar geçen süre içindeki "Özel Harp dairesi"nin çalışmaları bu kanaldan yürümüştür.

1950'lili yıllarda halen bir İngiliz sömürgesi olan Kıbrıs'ta, bağımsızlık mücadelesi yükselmektedir. Bağımsızlık mücadelesini daha çok Yunanlı yurtseverler üstlenmiş bulunmaktaydılar. "Bağımsız Kıbrıs"ın sonuçta Yunanistan ile birleşmesine kesin gözüyle bakan TC, bunu önlemek için Kıbrıs bağımsızlık mücadelesine karşı, sürekli olarak İngiliz yönetiminin yanında yer aldı. Sorunu Birleşmiş Milletlere taşımadan kendi inisiyatifinde çözmeye çalışan İngiltere Başbakanı Eden'in önerisi ile taraflar, 29 Ağustos 1955'de Londra'da düzenlenen bir konferansta bir araya geldiler. İngiltere, Türkiye ve Yunanistan Dışişleri Bakanları Mc Millan, Stefanapulos ve F. Rüştü Zorlu'nun katıldıkları Londra Konferansı başarısızlıkla sonuçlandı. Yunanistan Adanın bağımsızlığını ve "self determination" hakkının tanınmasını istiyordu. İngiltere ileri tarihlerde Anayasal bir özerklik vermeyi öneriyor; TC ise Kıbrıs'taki statü değişikliklerine karşı çıkararak tek değişikliğin Adanın Türkiye'ye verilmesi olabileceğini savunuyordu. Zaten tıkanmış olan konferans o

sıralarda Londra’da görüşmelerde bulunan TC Dışişleri Bakanı Zorlu’nun Selanik olayını kınayarak ayrılmasıyla kesilmişti.

Zaten 6-7 Eylül olaylarından önce de Kıbrıs bahanesiyle Rum halkına karşı legal provokasyonu devlet destekli bir dernek olan “Kıbrıs Türktür Cemiyeti” yürütmekteydi.[473] Dernek Yargılamalara konu olmuş, zaten paravan olarak kullanıldığı için “feda” edilmiştir. Devlet, Kıbrıs bunalımı karşısında Türkiye’deki Rum nüfusu “rehine” olarak kullanacağını işaretini vermiş; dahası Kıbrıs’ı kaybetme olasılığına karşı içerdeki Rum ticaret ve kültürünü tasfiye ederek etnik homojenleşme yolunda keskin bir adım daha atmıştır.

Varlık Vergisi’yle birlikte ekonomik etkinliklerinin büyük kısmı Türk burjuvazisi tarafından ele geçirilen gayrimüslimler; 6/7 Eylül’le birlikte yalnız ekonomik yaşamdan değil, sosyal ve kültürel yaşamdan da tamamen tasfiye edilmişlerdir.1950’li yıllarda 800 veya 1 milyon civarında olan Rum ve Ermeni nüfusu, bu korku ve terör ortamı nedeniyle yaşanan göçler nedeniyle bugün 1650 kişiye kadar düşmüş durumdadır. General Yirmibeşoğlu’nun “amacına da ulaştı” dediği şey bunlardır.

6-7 Eylül’de içe, Kıbrıs’ta dışa doğru gelişmenin bir iç bağlantısı vardır; 1964 Bağımsız Kıbrıs’ta Yunanistan’la birleşme politikasının ağırlık kazanmasına karşılık; İstanbul’da Rum ve Ermenilere ait gayri menkul ve Vakıf mallarının alınıp satılmasına konan ambargoyla; 1974’de Kıbrıs’ın işgal edilmesiyle İstanbul’da kalmakta direnen Rumların da mal mülklerini bırakarak Yunanistan’a göç etmeleri ile sürmüştür.

Olaylarda “Sanık” olarak yargılanmış olan Hulusi Dosdoğru’ya göre;

“6-7 Eylül olayları, ne bir komünist kışkırtması, ne de nasırına Kıbrıs olayları nedeniyle basılan halkın kendiliğinden reaksiyonudur. 6/7 Eylül 1955 olayları, adı Demokrat “Demirkırat”, toy, fanatik, sorumsuz bir yönetimin İstanbul-İzmir metropollerinin her köşesindeki Rum azınlığa karşı, baştan sona sistemli, planlı, programlı tertip ve kışkırtmaları

ve illegal uzantılarıyla kopartılmış bir toplu yıkım ve kıırım kasırgasıdır.”[474]

Tanık olduğu 6-7 Eylül olaylarını “Gül Sancısı” adlı romanında işleyen ANAP Milletvekili Yılmaz Karakoyunlu , Aktüel dergisinin yaptığı bir röportaja verdiği yanıtlarda asıl amacın “Osmanlı’dan beri iktisadi hayatı elinde bulunduran azınlık sermayesinin Türk kesimine transferi” olduğu görüşündedir;

“Hadiselerin başlangıç itibariyle bir tertip olduğu ortadadır. Nitekim o tarihte Atatürk’ün evine bomba koymak suretiyle bu heyecanı yaratan insan bugün Nevşehir Valisidir. Bir mürettip. Bugün devletin tertibinden sorumlu bir makamın sorumlusudur! Bu da az buz bir iş değildir. Ben o arkadaşımızı tezyif etmek için söylemiyorum. O bir görevdi, yerine getirildi. Tertibin oluşunun en güzel örneğidir.

...

Hadise, sadece bir sermaye transferi anlamı da taşımaz. Bir sermayeyi, bir varlığı yok etmektir. Örneğin Varlık Vergisi’nde öyle değildir. Sizden zorla vergi almaya kalktım. Evinizi sattım, ben ucuza aldım. Mal benim aktifime geçti. Burada öyle değil. Her şey payımal edildi, perişan edildi, talan edildi. Yani fiziki olarak sermaye tahrip edildi. Ama kabul etmek zorundayız ki o hadiseden sonra Anadolu’dan İstanbul’a gelmiş, palazlanmış esnaf, ticaret hayatının da sahibi olmuştur. 6-7 Eylül hadisesinde tahrip edilen kadronun yerini dolduranlar, bugün Türk iktisadi hayatında önemli isimler olmuşlardır.”[475]

Mete Tuncay, 6-7 Eylül Olaylarını “İstanbul’da İmparatorluk kültürünün sona ermesi ve taşralaşmanın başlaması” olarak nitelendirmektedir.[476]

“Azınlıkların bir rehine gibi tutulduğu” görüşünde olan Yelda “Azınlıkların, mal gibi, milli alacaklara karşı rehin tutulmasını hangi ahlaka sığdırabiliriz?” diye sormaktadır.”Milli ahlâka herhalde. Kıbrıs’ta ele geçirilemeyenlerin bedeli ödetilen Rumlar ve diğer ‘gâvurlar’

oldu.

Yunanistan, Ermenistan, İsrail veya diğer 'gâvur' milletlerle çıkacak gerginliklerde bedel ödetilecek gruplardır hâlâ azınlıklar.”[477]

[460] İstanbul Ekspres; “Atamızın Evi Bomba İle Hasara Uğradı”, 6 Eylül 1955 2.Baskı, İstanbul

[461] Erol Anar; “Öte Kıyıda Yaşayanlar Azınlıklar Yerel Halklar ve Türkiye”, Belge Yayınları, 1997, İstanbul , s.76

[462] Aktüel Dergisi, S.61, 3-9 Eylül 1992, s.24-27

[463] TBMM Zabıt Ceridesi, X. Devre,1. sene, 80. inikat, 1. içtima, 12 Eylül 1955 (Aleksandros Haçopulos’un Sıkıyönetim Oylaması görüşmelerindeki konuşması.)

[464] Karin Karakaşlı; Yakın Tarihin Canlı Tanıklarından Sarkis Çerkezyan; Hayatı Yontan Marangoz Ustası”, Tarih ve Toplum, Ekim 2000. s.202, s.199-200.

[465] Yüksek Adalet Divanı’nda görülen “6/7 Eylül Olayları Duruşma Tutanaklarından” Aktaran, M.H Dosdoğru; agy. s.192-193

[466] Yelda; “Azınlıklar Bir Rehinedir, Yakın Bir Örnek 6-7 Eylül Olayları”, Söz Gazetesi, s.81, 21 Eylül 1996, İstanbul, s.12-13

[467] 1. Ordu Müfettişi Vedat Garan, İstanbul Kumandanı Korgeneral Fazıl Bilge ve İstanbul Garnizon Komutanı tuğgeneral Nedim Erensoy .

[468] M. Hulusi Dosdoğru; "6/7 Eylül Olayları", Bađlam Yayınları, Eylül 1993, İstanbul

Kendisi de tutuklanan M. Hulusi Dosdoğru Sıkıyönetimce tutuklanan 45 kişinin "Komünist Fişli" kişilerden rasgele seçildiğini belirtmekte ve hatırlayabildiklerinin isimlerini vermektedir.

[469] Yelda; agy. s.12-13

[470] Mehmet Ali Sebük; "6/7 Eylül Hadiselerin Ait Kararnamenin Tahlili", Vatan Gazetesi; 19.10.1960

[471] Haçopulos, agy.

[472] Fatih Güllapoğlu'nun Emekli Orgeneral Sabri Yirmibeşoğlu ile görüşmesi; "Türk Gladio'su İçin Bazı İpuçları", Tempo Dergisi, S.24, 9-15 Haziran 1991, s.24-27

[473] Cemiyet Başkanı Hikmet Bil ile yönetiminde yer alan CHP İstanbul Gençlik Kolları Başkanı Orhan Birgit, "Kıbrıs sorunu ve Atanın evinin bombalanmasına karşı infiali harekete geçirmek üzere" aktif çalışan insanlardan biridir. Aynı kişinin 1974 Kıbrıs işgali sırasında hükümet sözcüsü olması belki bir rastlantıdır ama dramatik bir bağlantıyı gösterir.

[474] M. Hulusi Dosdoğru; agy. Eylül 1993, İstanbul

[475] Yılmaz Karakoyunlu ile Röportaj; "En Ünlü Güreşçimiz Bile Yağmadaydı", Aktüel Dergisi, İstanbul, 3-9 Eylül 1992 ,S.61, s.27

[476] Tarih ve Toplum, "6-7 Eylül Dosyası" s.139/11, İstanbul

[477] Yelda; agy. s.13

